

Anne-Marie Sundberg var en av musikanterna vid konserten i Bergsjö i lördags.

Foto: Fredrik Olsson

Bronslurar ljud i Bergsjö

Lördagens konsert visade att det är mäktigt ljud i bronsålderslurar, men också mjukt och oändligt vackert.

En stark vind från forntiden blåste genom Bergsjö fullsatta kyrka i lördags och slog oss alla med häpnad. De två enorma bronslurarna, upplyfta av två blåsare, ritade svängda linjer upp genom korets luftrum och avslutades halvannan meter upp med en utsirad mynningsplatta.

Ljudet var mäktigt men samtidigt mjukt och oändligt vackert. En mängd bilder svepte förbi i min okunniga hjärna: Vindfyllda färgrika vikingasegel, skräckslagna europeer, lövträd och linne, brandrök. Men bronslurarna är mer än tusen år äldre än vikingarna.

De användes som signalinstrument och i riter för omkring tre tusen år sedan.

Att en känsla av fara väcktes, var däremot inte helt fel. Bronsåldern var en tid för människooffer och nära det allra heligaste i kul-

ten har alltid funnits en rädsla kopplad till underkastelse. Ganska många lurar har hittats välbevarade i mossar i södra Sverige och i Danmark, och man har även funnit offerade människor.

Stämde i samma tonart

Lurarna har oftast offerats parvis. Båda i ett sådant par var stämde i samma tonart och spegelvänt böjda som hornen på ett djur, vilket tyder på att de använts i kultutövning.

Av de ungefär 60 horn som hittats, är 15 så välbehållna att de går att få ljud i.

Tillverkningen var allt annat än primitiv. Den långa luren som långsamt ökar i omkrets från munstycke till mynning byggdes först upp som vaxmodell. Omkring den lades en mantel av lera som fick torka. När detta värmdes upp, smälte vaxet och brons kun-

de gjutas i tomrummet mellan lerformerna. Till sist slogs leran sönder och lurarna trädde fram i ljuset.

Solkult?

På hällristningar i Bohuslän förekommer lurblåsare tillsammans med cirklar med kors inuti. De tolkas som solsymboler och visar att lurarna kan ha använts i en solkult.

Därmed är vi tillbaka till mid-sommarhelgens fest i Bergsjö, dagen efter årets ljusaste dag och sommarsolståndet. Anne-Marie Sundberg, som så här högtidligt inledde den festliga folkmusikkonserten, är riksspelman med näverlur och kohorn som huvudinstrument och undervisar till vardags i bleckblås på Kungliga Musikhögskolan i Stockholm. Nu hade hon Anders Rosengren som medmusikant, som i ett

samtal där man faller varann i tallet.

Sedan 1980-talet har tonsättare komponerat för bronslur, både fanfarer och signaler och större verk. Tänk om man kunde få höra Torsten Nilssons Concertino för bronslur och orgel eller något stycke av de yngre, nu verksamma kompositörer som skrivit för bronslur!

Lurarna är intressanta inte bara som klingande museiföremål, utan som fullt fungerande musikinstrument som kan tala till alla sinnen och hjärtan. Nordanstigs Spelmanslag och deras O'törns-Kaisa Abrahamsson kan känna sig nöjda.

Jag kan inte tänka mig att någon annan konsert bland sommarens alla evenemang överträffar denna upplevelse.

Anne Brügge

Träffsäker ytlighet

Den här gången låter Marian Keyes en av de irländska systarna Walsh åka till Änglarnas stad för att komma över sin makes otrohet. Där möts hon av partylivet hos sin barndomsvän Emily, och Maggie Walsh dras med och gör sånt som hon aldrig tidigare ens drömt om.

NY BOK

■ "Änglar"
Författare: Marian Keyes
Översättning: Ylva Stålmarek
Förlag: Norstedts
Antal sidor: 418

Marian Keyes är dräplig och träffsäker. Hon berättar om svårigheterna att få filmmanus sålda utan att de helt förstörs av producenterna. Hur jobbigt det är att se ung ut och att det faktiskt går att ta till vilka metoder som helst för att släta ut rynkor.

Den som väl börjar läsa boken Änglar får se till att det finns tid över, för när man börjar med boken kan man inte sluta läsa. Inte förrän den är slut och man vet hur det går för Maggie Walsh. För mitt i all glamour så har hon demoner att slåss emot. Det är inte bara yta i Marian Keyes böcker, även om hon den här gången verkligen satsat på ytligheten. Humorn är aldrig långt borta. Änglarna är perfekt sommarläsning i hängmattan.

Ulla W Samuelsson
0650-355 41

ullaw.samuelsson@ht.se

Dyr titt om man är ensam

Jag ser framför mig alla besvikna turistpar som i sommar måste vända om vid någon hälsingegård för att dom bara är – ett par. Det här är en varning till alla gårdsbesökare som inte kommer i grupp!

INPASSET

Det är tydligen så att deltagarna i sommarens turistflaggskepp – hälsingegårdar – lagt ut jobbet att fixa besöksgrupper till turisterna själva! Vilken strålande marknadsföring!

Jag försökte härom dagen att få titta på Blanks i Kalvhaga, Forsa, som ingår i Projekt Hälsingegårdar.

Tre dagar senare har jag fortfarande inte lyckats få tag på fyra andra som är intresserade av att titta på gården. Inte heller går det att koordinera tidpunkten för ett besök.

Villkoret för att göra en runda hos Blanks är nämligen att man är minst fem besökare!

– Men du kan komma ensam och betala 250 kr för fem personer, var det slutgiltiga beskedet jag fick.

Vårt stolta kulturarv är inte särskilt lättåtkomligt för besökande turister. Och borde inte hälsingegårdarna vara helt sponsrade av kommunala kulturpengar?

Stig Ehnebon

KORT OM KULTUR

Konstnär stäms av Tintinförelaget. En dansk konstnär har retat upp företaget bakom belgiska seriefiguren Tintin. I dagarna inleddes ett upphovsrättsmål, enligt danska Politiken.

Ole Ahlberg har stämts av Moulinsart, som äger rättigheterna till Tintin efter Hergés död, på grund av en serie målningar med Tintin i något udda situationer. Bland syns Tintin springa efter ett par baronkvinnor med avslöjande underkläder upptill.

Konflikten började i våras när en utställning med Ahlbergs bilder i Bryssel stoppades.

– Jag förvanskar inte de tecknade figurerna. De uppträ-

der precis som annars, jag sätter dem bara i ett annat sammanhang, där man inte förväntar sig att de ska vara, säger konstnären till Politiken.

TT Spektra

Bråk om skatt på havets botten. Bärningen av ett förlit skepp från 1600-talet upprör experterna. Arkeologin riskerar att bli en ny industri, menar bland andra australiensiska forskare enligt tidningen The Guardian.

Fartyget, som sjönk 1694, ska bärgas från Medelhavets botten av ett amerikanskt företag på uppdrag av brittiska staten. Men bolaget har bland annat utnyttjat uppdraget för att öka sitt aktievärde, och får nu massiv kritik.

– Om den privata bärningsindustrin ska visa att den är ansvarsfull nog att åta sig projekt som detta, måste den göra det på ett seriöst sätt, säger arkeologen David Miles till tidningen.

Vraket tros vara det brittiska krigsfartyget Sussex som sjönk i en storm 1694 tillsammans med 12 andra skepp och sin last av tio ton guldmynt. Värdet av skatten är ungefär 32 miljarder kronor.

TT Spektra

Läsarna gillar nya Harry Potter-boken. Efter lång väntan, mycket prat och flitiga skrivelser kom den äntligen – och den verkar motsvara de höga förväntningarna.

"Harry Potter and the Order of the Phoenix", den femte boken om den engelske trollkarlslärlingen, har fått idel goda recensioner.

"Rowling har lyckats åstadkomma en bok som inte kommer att göra någon trogen Potter-läsare besviken", skriver BBC:s recensent Darren Walters. Tidningen The Guardian är mer kritisk.

Där undrar Stephanie Merritt om boken verkligen har något att ge dem som är över 15 år. Men på BBC:s webbplats kommenterar en läsare: "Wow, det här var värt vänta på, fast den är mer än bara en barnbok. De yngre läsarna kommer kanske att få kämpa lite." TT Spektra